

Specifické poruchy učení a čeština jako druhý/cizí jazyk

Příručka pro lektorky a lektory

Linda Doleží (ed.)

Publikace se zabývá specifickými poruchami učení u dětí, žáků a studentů, kteří si osvojují češtinu jako druhý/cizí jazyk. Příručka věnuje pozornost hlavně dyslexii, dysgrafii a dysortografii. Najdeme v ní šest následujících příspěvků:

Specifické poruchy učení

Barbora Chleboradová

V prvním příspěvku jsou představeny základní kategorie specifických poruch: **dyslexie** (porucha čtení), **dysortografie** (porucha pravopisu), **dysgrafie** (porucha psaní), **dyskalkulie** (porucha počítání), **dyspraxie** (porucha schopnosti vykonávat manuální, náročné úkony), **dyspinxie** (porucha výtvarných schopností) a **dysmúzie** (porucha hudebních schopností). Autorka příspěvku uvádí, že se poruchy velmi často propojují a že se mezi faktory jejich vzniku řadí například dědičnost, poškození CNS, hormonální změny spojené s vyzríváním CNS atd. (opírá se o Selikowitze, 2000; Zelinkovou, 2015; Jucovičovou a Žáčkovou, 2008).

Dyslexie – typické chyby:

- Záměna tvarově podobných nebo zvukově podobných písmen (b-d-p, t-d)
- Přesmykování slabik, vynechávání písmen slabik, slov a vět
- Dvojití čtení
- Dítě si nepamatuje, co četlo, obsahové nedostatky
- Obtíže v komunikační schopnosti

Dysgrafie – typické chyby:

- Problém s navazováním jednotlivých písmen a dodržení jejich velikosti, sklonu atd.
- Problém se samotným vybavováním písmen, záměna podobných písmen a číslic (k-h)
- Nepřesnosti ve využití diakritiky
- Problém s převodem tiskacího a psacího písma

Dysortografie – typické chyby:

- Chyby v diferenciaci dlouhých a krátkých samohlásek, chybné umístění diakritických znamének
- Vynechání/přidání písmen, slabik, slov i vět
- Přesmyky písmen, slabik
- Záměna zvukově podobných hlásek
- Problém se zvládáním pravopisných jevů (shoda přísudku s podmětem, vzory podstatných jmen)
- Nedodržování hranic slov v písmu

Čeština jako druhý/cizí jazyk a specifické poruchy učení

Linda Doleží

- CAML – Cognitive Assessments for Multilingual Learners (kognitivní hodnocení pro multilingvální žáky/studenty) – ověřuje celkové kognitivní fungování jedince (specifická porucha učení vs. deficit spojený s osvojováním druhého jazyka)

Vliv odlišných ortografických systémů na recepci a produkci druhého/cizího jazyka

Eva Složilová

- Český vs. arabský ortografický systém (problém s redukcí samohlásek, předsunutí samohlásky před shluk souhlásek, problém s velkými písmeny a diakritickými znaménky atd.)
- Problémy hned nemusí signalizovat specifické poruchy učení, mohou vznikat v důsledku odlišností ortografických systémů

Specifické poruchy učení a cizí jazyk

Svatava Heinlová

- Příklady uzpůsobení podmínek zkoušení u studentů s SPU: podpůrné pomůcky, asistence, verbální informace doplnit vizuálními podněty, možnost zaznamenávat odpovědi přímo do testu, ne

záznamových archů, navýšení časové dotace, tolerance vůči pravopisným chybám, ústní zkouška bez přítomnosti ostatních studentů

- Posun – terminologie, zvyšování studentů s SPU na univerzitách

Specifické poruchy učení a speciální vzdělávací potřeby

Renée Grenarová

- „Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření.“
- 5 stupňů podpůrných opatření:
 - 1. stupeň – bez doporučení školského poradenského zařízení i bez informovaného souhlasu rodiče, finanční náročnost není normována
 - 2.–5. stupeň – je zapotřebí informovaný souhlas rodiče, doporučení školského poradenského zařízení
- Nutná spolupráce školy se školským poradenským zařízením, s lékařem, s OSPOD atd.
- Vyhodnocování podpůrných opatření – průběžné, nejméně jednou ročně
- Možnost upravit vzdělávací obsah i hodnocení výsledků

Cizinec ve třídě, k tomu možná dyslektik? No jo, to bude mazec!

Alicja Leix

- Důležité je:
 - uvědomit si (ze strany učitele) etnické předsudky a stereotypy
 - začít s prevencí SPU už v předškolním věku
 - být empatický, zohledňovat individualitu žáka
 - přihlížet k fázi vývoje žáka
 - vzdělávat se, konzultovat se zkušenějšími, diskutovat

Literatura:

DOLEŽÍ, Linda (ed.). *Specifické poruchy učení a čeština jako druhý/cizí jazyk: příručka pro lektorky a lektory*. Praha: Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka, 2017, 68 s. ISBN 978-80-907554-3-7